

Lokalorientert politiarbeid i små lokalsamfunn

En teoretisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (OPPG300)

Politihøgskolen, avd. Oslo

2014

Kand.nr : 349
Antall ord: 6126

Innholdsfortegnelse

1.0 INNLEDNING	3
1.1 PROBLEMSTILLING	4
1.2 OPPGAVENS OPPBYGNING	5
1.3 BEGREPSAVKLARING / AVGRENSNING	5
2.0 METODE	6
2.1 HVA ER METODE?	6
2.2 LITTERATURINNHEMTING	7
2.3 MIN FORFORSTÅELSE	7
3.0 HOVEDDEL	8
3.1 POLITIETS FOREBYGGENDE ARBEID	8
3.2 LOKALORIENTERT POLITIARBEID.....	9
3.3 SMÅ LOKALSAMFUNN.....	11
3.4 TRYGGHET OG TILLIT I DET LOKALORIENTERTE POLITIARBEIDET	12
3.5 UTFORDRINGENE OG MULIGHETENE FOR DET LOKALORIENTERTE POLITIARBEIDET	14
4.0 AVSLUTNING	17
5.0 LITTERATURLISTE	17

1.0 Innledning

Da jeg begynte arbeidet med denne oppgaven hadde jeg store problemer med å finne ut akkurat hva det var jeg ville finne ut mer om, og hva som ville egne seg som en bacheloroppgave. Derfor ble det mest naturlig å tenke meg tilbake til mitt praksisår i politiet og reflektere over hva jeg hadde opplevd i løpet av dette året. Jeg vil nå presentere to hendelser fra mitt praksisår som satte meg på sporet av tema til min oppgave.

Jeg hadde praksis ved et lite lensmannskontor i en kommune med i overkant av 4000 innbyggere, og det er herfra mine to eksempler er hentet fra. Det første eksempelet dreier seg om en sak som ble slått opp i media om hvordan de ansatte ved lensmannskontoret følte seg overvåket og trakassert via diverse sider på sosiale medier. Uansett hvor man var med en uniformert eller sivil politibil, gikk det kun få minutter før det var ute på nett om hvor bilen var og hvem som kjørte den. Jeg er klar over at dette ikke er et ukjent fenomen rundt om i landet, hvor man melder i fra til hverandre på diverse sosiale medier om kontroller og lignende. Men i dette tilfellet fortsatte "overvåkingen" av betjenter også etter arbeidstid, i tillegg til at betjentene ofte ble navngitt. Det kunne bli varslet fra når ansatte var ute og kjørte i sine privatbiler på fritiden, og hvor de åpenbart ikke var ute i "politiærend". Til Aftenposten sa lensmannen ved kontoret følgende:

"Det går på privatlivet løs når det til enhver tid rapporteres hvor jeg befinner meg. Jeg har ikke noe å skjule, men dette blir en ekstra belastning. Dette er også noe de andre betjentene opplever, og det liker jeg dårlig" (Aftenposten, 2013)

Den andre historien jeg ønsker å fortelle om var da en eldre mann kom delvis sjanglende inn på lensmannskontoret en formiddag. Han henvende seg til meg i skranken, men jeg forsto ikke hva han sa. Deretter kom andre ansatte til for å forsøke å snakke med den eldre mannen, og for å finne ut hvorfor han var der. Det var tydelig at han var forvirret og oppgitt over at vi ikke forsto han. Det hele endte med at mannen gikk ut igjen, mens vi sto tilbake og klødde oss i hodet. En av de ansatte mente han visste navnet på mannen, og begynte en ringerunde rundt i bygda for å få tak i noen som kjente han. Etter kort tid fikk han tak i noen som kjente til mannen, og som kunne fortelle at vår opplevelse av mannen ikke stemte overens med slik de kjente han, og at det aldri var et problem å forstå hva mannen sa. Det var da en av de ansatte forsto at mannen muligens var blitt syk, og at vi måtte komme oss ut for å få tak i han

ettersom han hadde kjørt bil til lensmannskontoret. Enden på visa var at vi fant bilen og mannen, fikk stoppet han, og det viste seg at mannen hadde fått hjerneslag som var årsaken til at vi ikke forsto han.

Hvorfor forteller jeg om disse to hendelsene? Jo, det viser to vidt forskjellige aspekter ved det å jobbe i et lite lokalsamfunn. Den første viser hvordan forholdet mellom politi og publikum kan være anstrengt i et lite lokalsamfunn, og at det ikke var så lett å "spille på lag" med publikum, slik lokalorientert politiarbeid gjerne bygger på. I og med at politi og publikum på små steder lever såpass tett på hverandre i små lokalsamfunn, kan det kanskje tenkes at betjenter ønsker å ordne opp i trøbbel utenom straffesporet? Og hva skjer med den gode relasjonen betjenter har opparbeidet seg med publikum dersom han blir nødt til å anmelde dem en dag? Den andre historien viser viktigheten av hvordan lokalkunnskap og kontakt med publikum forebygget at det kunne gått virkelig ille med mannen. Den jobben denne betjenter hadde gjort tidligere med å bli kjent med folk i bygda, var utslagsgivende for at vi fant ut hvem mannen var, og fikk informasjonen om han.

1.1 Problemstilling

Jeg ønsker i min oppgave å fokusere på sosiale problemer og fenomener som knytter seg til små lokalsamfunn, og hvordan dette vil kunne få innvirkninger på politiets lokalorienterte forebyggende arbeid. I tillegg vil jeg se på hvordan politiets organisering i små lokalsamfunn kan påvirke det forebyggende arbeidet. Problemstillingen min lyder derfor som følger:

Hvilke muligheter og begrensninger knytter seg til politiets lokalorienterte forebyggende arbeid i små lokalsamfunn?

På hvilken måte blir det lokalorienterte politiarbeidet påvirket av at man jobber på et lite sted? Hva kan true det lokalorienterte politiarbeidet? Hvilken forebyggende effekt har lokalorientert politiarbeid på relasjonen mellom politiet og publikum? Hvordan vil en eventuell ytterligere sentralisering av politiet påvirke det lokalorienterte politiarbeidet? Dette er spørsmål jeg vil belyse i min oppgave.

Små lokalsamfunn blir av noen muligens sett på som idylliske og prototypen på et sted der lokalorientert politiarbeid alltid fungerer. Men er det virkelig slik? Gjennom denne oppgaven

vil jeg problematisere sammenhengen mellom små lokalsamfunn og politiets forebyggende politiarbeid- da med fokus på det lokalorienterte politiarbeidet.

1.2 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er bygget opp ved at jeg først definerer sentrale begreper, og spesielt hva små lokalsamfunn er. Deretter har jeg et metodekapittel om hvordan jeg har forholdt meg til litteratur og hvordan min forforståelse kan påvirke oppgaven. Videre følger et kapittel som tar for seg det forebyggende politiarbeidet og hvilke arbeidsmåter politiet kan jobbe på, før jeg deretter presenterer det lokalorienterte politiarbeidet grundig. Neste kapittel tar for seg små lokalsamfunn og hva som kjennetegner disse. Deretter tar jeg for meg trygghet og tillit i det lokalorienterte politiarbeidet, før jeg til slutt drøfter de største utfordringene og mulighetene knyttet til det lokalorienterte politiarbeidet.

1.3 Begrepsavklaring / avgrensning

Forebygge: Å forebygge vil si å være i forkant av en hendelse og forhindre at noe negativt skjer. Forebygging i politisammenheng assosieres ofte med kriminalitetsforebygging. Men det kan også være forebygging av antisosial atferd, utrygghet og uorden i et samfunn (Lie, 2011, s. 21). I min oppgave vil jeg ikke snakke om forebygging av en bestemt type kriminalitet, men om det forebyggende arbeidet generelt, da med fokus på det lokalorienterte i små lokalsamfunn.

Lokalorientert politiarbeid: Lokalorientert politiarbeid er en av flere metoder innenfor politiets forebyggende arbeid. Metoden fokuserer på å skape trygghet og på å forebygge kriminalitet ved å styrke samarbeidet med publikum (Lie, 2011, s. 183). Lie sier "I lokalorientert politiarbeid er nærheten til publikum og samholdet mellom beboerne både et middel i politiets kriminalitetsforebyggende arbeid og et mål i seg selv" (2011, s.183). Det er nettopp denne nærheten og samholdet jeg ønsker å diskutere i denne oppgaven, og hvorfor det er et mål i seg selv.

Små lokalsamfunn: Det finnes ingen definisjon på hva små lokalsamfunn er ettersom dette er relativt. Jeg syntes heller ikke det blir riktig å avgrense i forhold til innbyggertall eller antall politiansatte på tjenestestedet. Derfor må jeg forsøke å forklare hva nettopp *jeg* har lagt i ordet "små lokalsamfunn" når jeg har skrevet denne oppgaven. Som jeg har forklart i innledningen, hadde jeg praksis på et lite lensmannskontor med få innbyggere, og det er dette som er mitt utgangspunkt for "små lokalsamfunn". Jeg vil at du som leser skal tenke på

lensmannskontor i stedet for politistasjon, og steder der det ikke er uvanlig at "alle kjenner alle". Det er klart at mye av det min oppgave vil dreie seg om, også vil kunne gjelde for større steder, men det jeg i hovedsak vil ha i fokus er politi og publikum på små steder. Derfor vil jeg at du som leser skal ha i bakhodet at resten av oppgaven er skrevet med tanke på forebyggende politiarbeid på små tettsteder, altså utenfor de store byene.

2.0 Metode

2.1 Hva er metode?

Metode handler om den veien man velger å gå frem mot et mål. Metode vil altså i mitt tilfelle dreie seg om hvordan jeg går frem for å finne informasjon som kan belyse min oppgave, og hvordan jeg behandler og tolker den informasjonen jeg finner. I denne fasen er det viktig å stille seg kritisk til materialet man velger å bruke og ikke ta alt man kommer over for "god fisk". I tillegg bør man huske å ta med seg at det finnes styrker og svakheter ved de fleste studier, slik at det også kan være alternative måter å tolke forskningsresultatene på.

(Johannessen, Tuft & Christoffersen, 2010, s. 29-30)

Innenfor metode skiller man gjerne mellom kvantitative og kvalitative studier. Kvantitative studier dreier kort sagt seg om å telle opp fenomener, og dette kan gjøres i stor skala. Dette kan for eksempel være spørreundersøkelser som tar sikte på å finne ut hvilke TV-kanaler folk flest ser på. Svarene i undersøkelsene vil ofte være standardiserte. I etterkant vil det dermed være mulig å telle opp hvor mange som ser på den enkelte kanal. Ulempen ved denne metoden er at den ikke gir noe svar på hva årsakene til at den enkelte person ser på TV2 osv. Dette vil man derimot kunne finne ut ved å intervju personene som er en kvalitativ metode. Da får man mulighet til å gå dypere inn i temaet og finne ut mer om årsakene bak valget (Johannessen et.al, 2010, s. 32). I min oppgave har jeg både brukt kvantitative og kvalitative studier ettersom litteraturen jeg har innhentet stammer fra både spørreundersøkelser og intervjuer. Videre har jeg også brukt forfatterens egne konklusjoner ut i fra tallene og intervjuene.

Jeg har valgt å skrive en teoretisk oppgave som vil si at jeg skal bruke eksisterende teoretiske og empiriske studier, og bruke disse til å belyse og diskutere opp imot min problemstilling. Teori er "en generell påstand om virkeligheten". Johannesen et.al har listet opp fire punkter

som skal være til stede for at man kan kalle en teori en teori i vitenskapelig forstand. (2010, s. 46)

- 1) Teorien må være noe allment, altså videre utover kun enkelttilfeller
- 2) Denne teorien må være en forenkling av virkeligheten
- 3) Teorien skal kunne si noe om regelmessigheten
- 4) Og til slutt skal teorien kunne si noe om sammenhenger

2.2 Litteraturinnhenting

I min litteraturinnhenting til denne oppgaven, har jeg både brukt tekster og bøker fra vårt forebyggende pensum på Politihøgskolen, i tillegg til enkelte tekster fra hovedområdet operative oppgaver. Jeg har i stor grad støttet meg til litteratur jeg har funnet på biblioteket ved PHS. Litteraturen fant jeg ved å bruke deres søkemotor BIBSYS. Jeg søkte blant annet på ordene "lokalorientert", "lokalsamfunn" og "forebyggende", og varierte med å søke på disse ordene i sammenheng med ordet "politi". Boken "Hvor tett et samfunn" av Nils Christie (1982) har jeg støttet meg til for å forstå små lokalsamfunn. Gjennom søk på søkemotoren Google fant jeg Annette Vestbys (2012) masteroppgave "Politi og sted" som jeg fant meget relevant i forhold til mitt tema. "Politi og Tryghed" av Balvig og Holmberg (2004) er også en bok jeg har støttet meg mye til for å se på effekten av nærpoltiarbeid.

2.3 Min forforståelse

Underveis når jeg har skrevet oppgaven, har jeg måttet være bevisst på min forforståelse. Forforståelse er mine egne erfaringer, kunnskaper og forståelse om verden vi lever i som jeg tar med meg når jeg leser andres teorier og meninger. Vår forforståelse er avgjørende for hva vi ser, og hvordan vi velger å tolke det vi ser (Johannessen et.al., 2010, s.38-39). Jeg er nå en politistudent som har med meg mine egne meninger og min erfaring fra praksisåret. Det kan være lett å lese litteratur i lys av de erfaringene jeg selv gjorde under mitt praksisår. I tillegg har jeg med meg min erfaring fra tidligere studier og erfaringer fra det private liv. Jeg har muligens andre tanker og synspunkter om politiet enn hva en forsker eller person som ikke går på politihøgskolen har. Derfor er det viktig at jeg i størst mulig grad forholder meg nøytral til den litteraturen jeg finner, og at jeg er åpen for andre oppfatninger som muligens ikke er 100% i tråd med hva jeg selv mener.

I en slik oppgave blir det viktig at jeg tilstreber å ikke la meg styre av mine egne hypoteser og personlige meninger om det som tas opp i oppgaven. Dette kan være lettere sagt enn gjort, men ved å være bevisst på dette helt fra start har man kommet en lang vei. Som Ekeland sier

har vi lett for å kun fokusere på den empirien som bekrefter våre egne teorier, og se bort ifra eller forkaste teorier som svekker vårt eget argument. Dette gjør vi i større og større grad jo mer sikker vi er på vår egen hypotese. Dette fenomenet kalles selektiv persepsjon, og persepsjon handler om hva vi oppfatter (2004, s.161). Min forforståelse vil altså kunne påvirke hva jeg velger å fokusere på, og hvordan jeg tolker litteraturen. Dette kan vi også kalle en bekreftelsesfelle. I mine øyne vil en god forsker være i stand til å forkaste sine egne teorier, dersom man underveis i et forskningsprosjekt forstår at sin opprinnelig teori ikke vil kunne forsvares basert på andre forskningsresultater.

3.0 Hoveddel

3.1 Politiets forebyggende arbeid

I Politilovens § 1 er det nedfelt at politiet skal jobbe forebyggende og at de skal "(...) være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettssikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig" (Politiloven, 1995). Mange av de samme ordene finner man også igjen i Politiinstruksens § 2-1 som sier noe om målet med politiets virksomhet. I annet ledd står det følgende: "I ethvert tilfelle gjør politiet best nytte for seg hvis det på forhånd lykkes i å forebygge eller avverge lovbrudd eller ordensforstyrrelser" (Politiinstruksen, 1990). Man ser altså her at det er nedfelt i to av politiets viktigste lovverk som styrer vår tjeneste, at det forebyggende arbeidet er en av våre mest sentrale oppgaver.

Lie sier at det å forebygge vil si å være i *forkant* av at noe skjer. Videre sier hun at forebygging ofte blir sett på som virkemidler som assosieres med å gjøre noe godt og riktig, slik at forebyggingsbegrepet dermed kan romme veldig mye forskjellig type arbeid politiet utfører. Politiets forebyggende arbeid trenger heller ikke alltid å dreie seg om å forebygge konkrete lovbrudd, men å forebygge antisosial atferd og uorden (Lie, 2011, s. 21). Et gjennomgående mål med politiets forebyggende arbeid er, som jeg har nevnt fra lovverket, å skape trygghet blant borgerne. Altså, en kan argumentere for at trygghetsskapende arbeid er forebyggende arbeid, og dette står sentralt i min oppgave.

Videre sier Lie at det forebyggende arbeidet også handler om å gjenopprette livskvaliteten til befolkningen og å snu eventuelle skjevutviklinger i et samfunn. Det handler om at politiet skal være tilgjengelige for lokalbefolkningen, og det å samarbeide med både publikum og andre lokale aktører (Lie, 2011, s. 22)

Det forebyggende arbeidet deles gjerne inn i flere områder. Lie tar for seg blant annet personorientert forebygging. Denne metoden tar sikte på å påvirke de bakenforliggende årsakene til at en person begår kriminalitet, og ofte er denne typen arbeid knyttet til ungdom. Politiet skal, gjerne i samarbeid med andre aktører, identifisere miljøer eller ungdom som har en større risiko for å begynne med kriminalitet, og deretter sette inn tiltak ovenfor disse ungdommene. Her blir det viktig for politiet å samarbeide med skolen, foreldrene og barnevernet for å nevne noen (Lie, 2011)

En annen fremgangsmåte i det forebyggende arbeidet er å jobbe situasjonelt. Det går ut på at man tar sikte på å gjøre noe med rammene og de fysiske omgivelsene hvor det foregår lovbrudd, som på den måten vanskeliggjør for en lovbryster å begå lovbruddet han hadde tenkt til gjennomføre (Lie, 2011, s.252). Dersom man for eksempel ønsker å forebygge tagging på t-bane- stasjoner kan man sette inn økt vakthold med vektere, flere overvåkningskameraer som skal virke avskrekkende, økt belysning, stenge av hele holdeplassen når t banen ikke lenger kjører eller sette opp plakater som appellerer til samvittigheten til taggerne.

Politiet kan også jobbe forebyggende ved å jobbe problemorientert. Dette er ment å være en mer strukturert måte å jobbe på, hvor man går igjennom en slags analyseringsprosess kontinuerlig når man jobber opp imot et problem. Metoden skal rette seg mot et gjentakende problem, da ofte i et avgrenset område. Man skal i stor grad kartlegge hvilke andre aktører som er "problemeiere" i forhold til denne kriminaliteten, og jobbe slik at det ikke bare er politiet som drar lasset. Analyseprosessen foregår gjennom de fire trinnene kartlegging, analyse, tiltak og evaluering (Lie, 2011, s. 302.307). Det neste kapitlet dreier seg om den siste metoden man kan drive forebyggende på, og om er mitt fokus i denne oppgaven.

3.2 Lokalorientert politiarbeid

Denne metoden handler i stor grad om politiets nærhet og kontakt med publikum i et lokalsamfunn. Det å skape trygghet for borgerne og tillit til politiet står sentralt. Et mål er også å øke samarbeidet med publikum og få de mer delaktige i det kriminalitetsforebyggende arbeidet. Ved å styrke samarbeidet mellom politi og publikum skal man på den måten forebygge at kriminalitet skjer og øke tryggheten til befolkningen (Lie, 2011, s. 183). En setning fra Lies bok jeg ønsker å trekke frem er: "I lokalorientert politiarbeid er nærheten til

publikum og samholdet mellom beboerne både et middel i politiets kriminalitetsforebyggende arbeid og et mål i seg selv (Lie, 2011, s. 183).

Det har ikke vært lett å finne en klar og tydelig definisjon av hva lokalorientert politiarbeid er, men det er fire punkter som går igjen i ulike forfatteres beskrivelser av hva denne type arbeid går ut på.

1. Politiet skal være desentralisert, forankret i lokalmiljøet, og med betjenter som har god kunnskap om lokalmiljøet.
2. Man skal samarbeide med lokalmiljøet, da med spesielt publikum og lytte til hvilke problemer de mener må tas tak i.
3. Lokalkunnskap må ligge til grunn for at man kan drive kunnskapsbasert forebyggende arbeid.
4. Politiet skal jobbe for å øke den opplevde tryggheten hos lokalbefolkningen.

(Lie, 2011, s. 184)

Andre mener at lokalorientert politiarbeid mer er snakk om en slags filosofi som inneholder flere ulike momenter. De har også trukket frem de samme momentene som Lie har gjort, i tillegg til at politiet skal jobbe proaktivt, altså før noe skjer, fremfor det å jobbe reaktivt hvor man først setter inn tiltak etter at noe negativt har skjedd (Balvig og Holmberg, 2004, s.21).

Prinsippene for lokalorientert politiarbeid finner vi også igjen i Stortingsmelding nr. 42 som redegjør for politiets ti grunnprinsipper (St.meld. nr.42, 2004-2005). Punkt nummer fire sier at vi skal ha et desentralisert politi. Dette utdypes videre med at det innebærer at politiet skal ha mange og spredte tjenestesteder slik at politiet kan være til stede i lokalmiljøet og jobbe i samspill med publikum. Punkt seks sier at politiet skal virke i samspill med publikum og at man på den måten blant annet legger grunnlaget for det forebyggende arbeidet. Punkt syv sier at politiet skal være integrert i lokalsamfunnet. Med det menes at det i et lokalsamfunn eksisterer formelle og uformelle bånd mellom politi og publikum og at dette er med på å skape integrasjon. I denne sammenhengen påpekes et viktig dilemma, nemlig det at politimannen må bevare sin profesjonalitet og uavhengighet på tross av at han skal forsøke å bli integrert i lokalmiljøet (St.meld. nr.42, 2004-2005). Dette er et av de aspektene ved det lokalorienterte politiarbeidet jeg vil problematisere senere i oppgaven.

3.3 Små lokalsamfunn

Slik jeg har nevnt tidligere må lokalkunnskap ligge til grunn for å drive lokalorientert politiarbeid. Denne lokalkunnskapen kan man få ved å blant annet jobbe kunnskapsbasert (Lie, 2011). I følge Liv Finstad betyr dette at man går til vitenskapen for å skaffe seg ny kunnskap om et tema utover den kunnskapen man selv har skaffet seg gjennom egen erfaring i politiyrket (Finstad, 2000, s.22). I denne sammenheng vil jeg ta for meg noe teori knyttet til ulike typer samfunn, for å se hvordan dette vil kunne virke inn på politiets mulighet til å drive forebyggende gjennom lokalorientert politiarbeid.

Nils Christie skiller i sin bok *Hvor tett et samfunn?* mellom to ulike typer samfunn. På den ene siden har man løse samfunn som kan sammenlignes med bysamfunn, der man i stor grad er usynlige for hverandre, og man er heller ikke spesielt avhengige av andre mennesker. Den andre typen samfunn, er såkalte tette samfunn som vil være beskrivende for de lokalsamfunnene jeg snakker om i min oppgave. Her er det ikke uvanlig at alle kjenner alle, man er i stor grad synlige for hverandre og man er avhengige av hverandre for å få samfunnet til å fungere (Christie, 1982, s. 30).

I forlengelsen av disse samfunnstypene skilles det mellom to ulike kontrollformer blant innbyggerne. Primærkontroll er den kontrollen innbyggerne utøver ovenfor hverandre i det daglige samværet med hverandre hvor man korrigerer eller belønner hverandre ved å gi tilsnakk, et blick eller lignende. Denne typen kontroll kommer helt automatisk som følge av at man samhandler med hverandre. Den andre typen kontroll er sekundærkontrollen som utøves av andre enn de som inngår i det daglige samværet, og som har atferdskontroll som yrke, for eksempel politi (Christie, 1982, s. 28-29).

En fordel, men også et problem med de tette samfunn, sier Christie, er småbyenes såkalte forbannelse. Det at alle vet alt om alle, og det at det er vanskelig å gjemme seg gjør at enkelte flytter vekk fra de tette samfunnene. I tillegg sier han, at jo tettere medlemmene i et system er vevd sammen, jo lettere har de for å bryte med statens krav (1982, s. 31). Kan dette føre til at samholdet i bygda blir såpass sterkt at politiet blir til en slags felles fiende på noen områder, og at politiet derfor vil ha vanskeligere for å skape en god relasjon med publikum i det forebyggende arbeidet?

Christie påpeker også at på grunn av de tette samfunnenes gjennomsiktighet ser ikke publikum kun på deg som den rollen (politi) du måtte inneha, men at personen bak denne rollen blir mer synlig. De kan ha vanskelig for å skille mellom person og rolle (Christie, 1982, s.25). Annette Vestby har skrevet en masteroppgave om hvilken betydning lokal forankring har for politiets arbeid, og har i den forbindelse gjennomført deltakende observasjon og dybdeintervjuer av betjenter ved lensmannskontorer. I oppgaven tar informantene opp det samme dilemmaet som Christie når det gjelder det å jobbe i et lite lokalsamfunn. De sier at de blir sett på som privatperson når de er på jobb, og som politi på fritiden (Vestby, 2012, s. 10). Hun sier videre: " Den sivile deltagelsen og synligheten medfører at publikum potensielt assosierer politibetjentene med både sin private og sin profesjonelle rolle hele tiden – av og på jobb" (Vestby, 2012, s. 46). Det kan tenkes at dette er problematisk for betjentene i sitt lokallorienterte politiarbeid ved at rollen de innehar som politi viskes ut når de først er på jobb fordi publikum også kjenner dem som privatperson, og at det i tillegg blir slitsomt for betjentene å hele tiden måtte forholde seg til publikum på fritiden. Det var nettopp dette lensmannen påpekte i min innledende historie fra praksis. Kan det tenkes at dette rett og slett sliter på betjentenes motivasjon til å i det hele tatt legge ned innsats i det lokallorienterte politiarbeidet? Lokallorientert politiarbeid avhenger i stor grad av viljen til den enkelte betjent til å ta kontakt med publikum, og dersom betjentene opplever at denne kontakten blir for intens og plagsom på fritiden, kan det være at de ser det lettere å avstå fra å ha kontakt med publikum overhodet.

3.4 Trygghet og tillit i det lokallorienterte politiarbeidet

Politiets trygghetsskapende og tillitsskapende arbeid er noe av selve kjernen i det lokallorienterte politiarbeidet. For å oppnå en god relasjon og deretter oppnå tillit hos befolkningen avhenger man av at politiet tar kontakt med publikum også når det ikke har skjedd noe. Man snakker gjerne om betydningen av å bygge tillit i fredstid. Ofte er kontakten preget av såkalt "brannslukking" ved at politiet kommer først når noe har skjedd. Dette egner seg dårlig for å skape en god relasjon, da dette ikke er noe som er gjort over natten (Lie, 2011, s. 191-192).

Et sentralt spørsmål som kan reises i forbindelse med det lokallorienterte politiarbeidet, er hvorvidt disse møtene mellom politi og publikum faktisk øker tryggheten og tilliten hos befolkningen. Det kan tenkes at i og med at synligheten i tette samfunn er såpass stor, vil noen vegre seg for å ha noen som helst kontakt med politiet ettersom "jungeltelegrafene" på

bygda fort kan begynne å gå. Noen kan dermed føle seg uglesett av andre dersom de blir sett i samtale med politiet (Lie, 2011, s. 192).

En av de kanskje aller største innvendingene mot det lokalorienterte politiarbeidet går på om hvorvidt politiets synlighet i lokalsamfunnet faktisk fører til økt trygghet. I trygghetsstudier skiller man gjerne mellom objektiv og subjektiv trygghet. Objektiv trygghet dreier seg om den reelle utryggheten, mens den subjektive tryggheten dreier seg om hver enkeltes følelse eller opplevelse av å være trygg (Aas, Runhovde, Strype og Bjørge, 2010, s.22). Det er den siste kategorien som blir spesielt viktig for politiet å øke, ettersom det er et mål at publikum skal føle seg trygge i sitt eget lokalmiljø.

I 1972-1973 ble det gjort et forsøk kalt "The Kansas City preventive patrol experiment" hvor man ønsket å undersøke hvilken virkning uniformert patruljering hadde på kriminalitet og opplevd trygghet. Forsøket ble delt i tre ved at de på det ene stedet økte bemanningen, på det andre fjernet det synlige politiet helt, og på det siste beholdt den normale bemanningen (Police Foundation, 2014). Forsøket viste at politiets økte synlighet *ikke* økte folks opplevelse av trygghet (Lie, 2011, s. 226). De samme resultatene kom ut av forsøkene med nærpoliti Helsingør i Danmark i 1998-2000 (Balvig, 2001). Helsingør er riktignok et mye større sted enn de små lokalsamfunn jeg har fokus på i min oppgave, men allikevel viser forsøket hvilken virkning synlig politi har på befolkningen. Mange forskere forklarer denne virkningen med at økt synlig politi gjør publikum mer bevisste på kriminalitet, og at de dermed tror området er utrygt dersom de ser politi der (Lie, 2011, s.226). Lagestad sier også at politiets tilstedeværelse fort kan bli synonymt med uønskede hendelser (2012, s. 55) (Roos, Lundberg og Korsell, 2011, s. 85). Politiets store utfordring i det lokalorienterte politiarbeidet blir dermed å gjøre deres synlighet til en naturlig del av hverdagen til innbyggerne, slik at de ikke blir forbundet med trøbbel. Dermed blir man avhengig av at politiet også gjør en innsats i forhold til å forklare til publikum hvorfor de er synlig til stede i lokalmiljøet (Lie, 2011, s. 227).

Undersøkelser kan tyde på at politiet bør trå varsomt i sitt synlighetsarbeid på små steder ettersom disse innbyggerne er mindre urolige for å bli utsatt for kriminalitet enn folk i større byer. Dette kan ha sammenheng med at man på små steder kjenner de fleste som bor der, og dermed føler seg trygge der (Aas et.al, 2010, s.33). Det er nettopp her det lokalorienterte politiarbeidet på små steder fort kan føre til utilsiktede konsekvenser, ettersom publikum på

små steder fra før av føler seg ganske trygge. Forskere mener at økt synlig politi kun bør benyttes på steder der folk fra før av føler seg utrygge (Lie, 2011, s. 226). På den måten kan politiet havne i et dilemma dersom de plutselig bestemmer seg for å satse på lokalorientert politiarbeid med fokus på synlighet.

Politiets nære tilknytning til lokalsamfunnet gjennom det lokalorienterte politiarbeidet har også sine fordeler. En del av å drive lokalorientert forebygging går ut på å samarbeide med andre i lokalsamfunnet (Lie, 2011, s. 184). Utover det å kun samarbeide med publikum blir det naturlig å tenke at man også samarbeider med andre lokale aktører i lokalsamfunnet. Ettersom lokalorientert politiarbeid i stor grad bygger på lokalkunnskap og nærhet til samfunnet, vil en politibetjent mest sannsynlig ha god kunnskap om de ulike tilbudene som finnes i det området han arbeider i. Annette Vestby sier at politiet og de andre lokale aktørene ofte har felles "klienter", og at de gjennom sin lokalkunnskap kan sette klientene i kontakt med de rette hjelpeinstansene i lokalsamfunnet. Videre sier hun at " Lensmannskontorets og medarbeidernes integrasjon i lokalsamfunnet fremstår som betydningsfullt for kvaliteten på samarbeidsrelasjonene med andre lokale aktører. Deltagernes kjennskap og tilknytning til det nærmiljøet de arbeider i letter det formelle (institusjonaliserte) og uformelle samarbeidet med lokale myndigheter" (Vestby, 2012, s. 72-74). Dermed kan det være en mulighet for at publikums tillit til politiet vil øke, når publikum opplever å møte et politi som kjenner sitt lokalmiljø såpass godt at de er i stand til å sette de i kontakt med de rette hjelpeinstanser ved behov.

3.5 Utfordringene og mulighetene for det lokalorienterte politiarbeidet

Som jeg har vist, avhenger lokalorientert politiarbeid av et desentralisert politi som er tilstede i lokalsamfunnet, har kjennskap til området, og som forsøker å skape et samarbeid med publikum. I det følgende vil jeg peke på- og drøfte ulike momenter som kan vanskeliggjøre det lokalorienterte politiarbeidet, og hvilke utfordringer arbeidet spesielt vil møte på med sentralisering av politiet ettersom dette er en meget aktuell diskusjon i politi- Norge i dag. Jeg vil i stor grad knytte dette til hvilken betydning det vil få for tillitsarbeidet. I tillegg vil jeg peke på noen muligheter man har ved det lokalorienterte politiarbeidet.

En kan tenke seg at det for eksempel ikke er helt uproblematisk å skulle ha betjenter som skal gjøre alt de kan for å være på god fot med befolkningen på et lite sted. Alle er enige at en god relasjon med publikum er positivt, men kan det bli for mye av det gode på et lite sted? Det

kan tenkes at politiet får såpass nære bånd til publikum at det kan bli for mye "care" og for lite "control" (Balvig og Holmberg, 2004, s.24). Når det gjelder akkurat dette momentet, finnes det flere innvendinger. Balansen mellom det "bløte" politi som har fokus på å yte service, og det "harde" og "ordentlige" politiet kan fort bli vanskelig. Noen mener at man kan snakke om en fare for "nærsynthet" som går ut på at politiet ikke vil evne å se problemer i tide eller at man rett og slett velger å lukke øynene når det begås kriminalitet fordi politiet nettopp kjenner befolkningen for godt (Balvig og Holmberg, 2004, s.24). Her vil altså politiet kunne møte på en stor utfordring, som stiller store krav til den enkelte politibetjent. Klarer vedkommende balansegangen å skille mellom kontroll og kontakt? En kan muligens tenke seg at det er lettere for politi i storbyer å beherske denne balansegangen, men at det i små lokalsamfunn vil kunne bli problematisk fordi politiet til stadighet vil møte på folk de har en relativt nær relasjon til- enten det er gjennom godt lokalorientert politiarbeid eller gjennom privatlivet.

Etter å ha lest om diverse forsøk med nærpoliti og lokalorientert politiarbeid, tror jeg at den største utfordringen og sårbarheten til denne metoden er kontinuitet. Som jeg tidligere har vist er lokalorientert politiarbeid tuftet på relasjonsbygging, lokalkunnskap og tillitsskapende arbeid i lokalmiljøet. Det er et mål at publikum og politi skal ha en god relasjon og at de drar i samme retning. Derimot viser det seg i flere tilfeller at publikum mer eller mindre ønsker seg faste politibetjenter som de kan lære seg å kjenne. De syntes det er problematisk at de må forholde seg til flere forskjellige betjenter, og at det dermed blir vanskeligere å bli godt nok kjent (Lie, 2011, s.195). Det er ikke til å unngå at det vil være utskifting av betjenter i ny og ne rundt om i landet, og en konsekvens av dette er at publikum på ny må begynne "fra scratch" med å lære seg å kjenne den nye betjenten. Politiets samarbeidspartnere i lokalmiljøet har også pekt på dette som et problem og sier at det lokalorienterte arbeidet stagnerer når betjenter skiftes ut (Roos et.al, 2011, s. 18). Det kan umulig være lett for en ny betjent å plukke opp tråden etter forrige betjent når mye av det lokalorienterte politiarbeidet handler om relasjonsbygging. Dersom en ser tilbake på sitatet fra lensmannen om at betjenter kan oppleve det som belastende å jobbe i et lite lokalsamfunn, gjør dette muligens også at det lokale lensmannskontoret blir ekstra utsatt for gjennomtrekk av betjenter som igjen vil kunne påvirke det lokalorienterte arbeidet. I tillegg vil hyppig utskifting av betjenter være til fordel for de kriminelle ettersom de nye betjentene også må lære seg hvem som er aktive på den kriminelle fronten (Finstad, 2000, s.123). På dette området er det lokalorienterte politiarbeidet meget sårbart. En tanke jeg selv har er at jeg opplever at studenter ser på en jobb på et lite sted som lite attraktivt, og at en eventuell jobb her blir sett på som en "ventepost" i påvente at

ny jobb på et annet sted. Det gjør også at det lokolorienterte arbeidet nettopp på små steder er enda mer utsatt.

I dag diskuteres det heftig både innad i politiet-, blant politikere og blant publikum om politiet skal gjennomgå en ytterligere sentraliseringsprosess. Meningene er mange og delte. Det er kommet forslag om å kutte ned på distriktene for å lage nye- og mer robuste enheter med en sterk ledelse og mer kompetanse. Små lensmannskontorer skal legges ned til fordel for å samle resursene på et større sted (NOU 2013: 9). Vestby har tatt for seg tre stortingsmeldinger som omhandler politiet: "Politireform 2000", "Politiets rolle og oppgaver 2005" og "Politiet mot 2020". I de to første dokumentene presiseres det viktigheten av politiets tilknytning til lokalmiljøet, nærpolitimodellen og et lokalt forankret politi. Men i den siste stortingsmeldingen ser hun med bekymring på at geografisk nærhet ikke blir tatt med som et element i politiets lokale forankring (Vestby, 2012, s. 7). Mitt store spørsmål blir dermed hvilke konsekvenser dette vil kunne få for det lokolorienterte politiarbeidet? Denne arbeidsmetoden krever i stor grad at politiet er synlige og til stede i lokalmiljøet, men hvordan skal man få til dette når det lokale lensmannskontoret blir lagt ned? Hvilke forutsetninger har man da for å drive relasjonsbygging og tillitsskapende arbeid? Vestby sier at man dermed enten må velge mellom utrykning eller integrasjon, og at det vil bli vanskelig å beherske begge på en gang (2012, s. 102-103). Ettersom mitt tjenestested kun var bemannet på dagtid, så jeg hvordan praksisen foregikk når et annet- og større lensmannskontor skulle ta over politidekningen på kveld- og nattestid. Det som skjedde var at man mer eller mindre kun dro til det lille stedet dersom det kom oppdrag dit, eller hvis innsatsleder ønsket det. Ellers var det opp til ildsjeler med interesse for forebyggende arbeid om man ville ta den lange turen til "bygda".

På den andre siden har det lokolorienterte politiarbeidet mange muligheter dersom kontinuitet og lokal forankring er på plass. Politiet kommer tettere på befolkningen, og kan muligens lettere stanse konflikter fra å eskalere når de kommer til et sted, nettopp fordi publikum har tillit til politiet og har blitt kjent med de på forhånd. Ved å være til stede når det ikke har skjedd noe spesielt, altså å jobbe proaktivt, kan politiet skaffe seg verdifull informasjon som de kan bruke for å forebygge videre kriminalitet (Roos et.al, 2011, s.19). Både forsøket med bydelspolitiet på Konnerud og nærpolitiet på Holmlia var vellykkede prosjekter med lokolorientert politiarbeid. Her klarte de balansegangen med kontroll og tillitsbygging (Lie, 2011, s. 187). Nå skal det sies at dette ikke var små lokalsamfunn, men bydeler i- eller i

nærheten av store byer. Men prinsippene kan tenkes å fungere i små lokalsamfunn allikevel. Fordelen man får ved å jobbe lokallorientert på små steder er naturligvis at politiet noen steder er som en integrert del av lokalsamfunnet og at det dermed er lettere å samarbeide med publikum og lokale aktører. Dette forutsetter dog at lokalsamfunnet har "godkjent" det lokale politiet som en del av deres tette samfunn. Det kan også tenkes at i og med at lokalsamfunnet er såpass lite, har politiet god kjennskap og relasjon til andre hjelpeinstanser lokalsamfunnet har å by på, dersom politiet har behov for å samarbeide med de.

4.0 Avslutning

I denne oppgaven har jeg tatt for meg noen av utfordringene det lokallorienterte politiarbeidet kan møte på i små lokalsamfunn. Jeg har også sett på hvilke muligheter man har med denne arbeidsmetoden. Å arbeide i små lokalsamfunn gjør at politiet muligens må tenke litt annerledes i sitt forebyggende arbeid, da dette i noen tilfeller kan få utilsiktede konsekvenser spesielt i trygghetsarbeidet. Jeg har forsøkt å se på hva som gjør denne arbeidsmetoden sårbar, da spesielt i sammenheng med utskifting av betjenter og en mulig sentraliseringsprosess på trappene. Det skal bli spennende å se hvordan politiet skal klare å opprettholde den lokale forankringen og tilhørigheten dersom man samtidig skal fjerne det lokale lensmannskontoret. Om det er ett felt innenfor politiets arbeid som vil lide av denne prosessen, så er det utvilsomt det forebyggende arbeidet.

5.0 Litteraturliste

Aas, G., Runhovde, S., Strype, J. og Bjørge, T. (Red.). (2010). *Trygghet i det offentlige rom: I åtte norske kommuner og bydeler*. Oslo: Politihøgskolen

Aftenposten. (2013, 31.mai). *Bygdefolket i Selbu overvåket lensmannen på Facebook*.

<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Bygdefolket-i-Selbu-overvaket-lensmannen-pa-Facebook-7216554.html#.UukcCnkWzQK>

Balvig, Flemming. (2001). *Det nære politi- 2 år etter*. København: Rigspolitichefen, 2001

Balvig, F. og Holmberg, L. (2004). *Politi og Trygghed: forsøk med nærpoliti i Danmark*. København: Jurist og Økonomforbundets forlag.

Ekeland, T.-J. (2004). *Konflikt og konfliktforståelse: For helse- og sosialarbeidere*. Bergen: Gyldendal akademisk.

Christie, Nils. (1982). *Hvor tett et samfunn?* Oslo: Universitetsforlaget

Ett politi- rustet til å møte fremtidens utfordringer. (2013) Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet. (NOU 2013: 9)

Finstad, L. (2000). *Politiblikket*. Oslo: Pax.

Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L.(2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag AS

Lagestad, Pål. (2012). *Kommunikasjon og konflikthåndtering: publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv*. Oslo: Gyldendal akademisk

Lie, Elisabeth Myhre. (2011). *I forkant: kriminalitetsforebyggende politiarbeid*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Police Foundation (2014) <http://www.policefoundation.org/content/kansas-city-preventive-patrol-experiment>, hentet 31. April 2014

Politiets rolle og oppgaver. (2005). Oslo: Justis- og politidepartementet (St.meld. nr.42 (2004-2005)).

Politiloven. (1995). *Lov om politiet av 4.aug 1995 nr.53*

Politiinstruksen. (1990). *Alminnelig tjenesteinstruks for politiet av 22.juni 1990*

Roos, A., Lundberg, T. og Korsell, L. (2011). *Lokala poliser: hinder och möjligheter med lokala poliskontor*. (Brå-rapport 2011:13)

Vestby, Annette. (2012). *Politi og sted: Integrasjon, samarbeid og styring*. Oslo: Hustrykkeriet ved Det juridiske fakultet

Valgfri litteratur

Christie, Nils. (1982). *Hvor tett et samfunn?* Oslo: Universitetsforlaget

Pensum: kap 1, kap 3, kap 4, kap 5, kap 9 . (38s.)

Balvig, Flemming. (2001). *Det nære politi- 2 år efter.* København: Rigspolicefen

Pensum: s. 169-189 (20 s.)

Balvig, F. og Holmberg, L. (2004). *Politi og Tryghed: forsøk med nærpoliti i Danmark.*

København: Jurist og Økonomforbundets forlag.

Pensum: Kap. 1, kap. 2, kap 4. (72 s.)

Roos, A., Lundberg, T. og Korsell, L. (2011). *Lokala poliser: hinder och möjligheter med lokala poliskontor.* (Brå-rapport 2011:13)

Pensum: s. 13-20, 58-60, 84-86 (13 s.)

Runhovde, Siv. R (2010). *Tillit til politiet.* Oslo: Politihøgskolen

Pensum: Kap 3 (27 s.)

Vestby, Annette. (2012). *Politi og sted: Integrasjon, samarbeid og styring.* Oslo:

Hustrykkeriet ved Det juridiske fakultet

Pensum: kap 1, kap 3, kap 4, kap 5 (84 s.)

Totalt: 254 s.